

Louis Milliot: INTRODUCTION À L'ÉTUDE DU DROIT MUSULMAN.
Paris, 1953, XII + 822 pp.

Професор Мијо обављао је дуго времена наставничку дужност, најпре на Правном факултету у Алжиру, а затим на Правном факултету у Паризу. Он спада међу најбоље познаваоце обичајног права народа Северне Африке, а посебно шеријатског права. Објавио је досада низ радова из ове области.

Најважније и најзначајније његово дело је свакако *Увод у изучавање муслиманског права*. То је плод дугог и савесног рада у коме писац изучава изворе и начин изграђивања шеријатског правног система и оцртава поједине правне установе у њиховом историјском развоју. Том приликом истиче чињеницу да у шеријатском правном систему има елемената обичајног права народа које су Арапи покорили, а такође и елемената римског, византског, јеврејског и персиског права. Поред тога подвлачи да је шеријатско право постепено еволуирало током времена услед измењених друштвених услова. Тако су извесне установе остале без примене, неке су опет мењале своју садржину, а понекад су се стварале и нове установе. У томе погледу нарочиту улогу играло је обичајно право (Урф), судска пракса (амал), наредбе и одлуке владара (канун). На тај су начин током времена добиле санкцију чак и такве установе које су у супротности и са словом и са духом основних извора (Курана и сунета). Ту, на пример, спада усвојење које Куран изрично забрањује, а које се ипак практикује у обичајном праву разних исламских народа. Ту долази такође узимање интереса на позајмљени новац. Куран додуше забрањује узимање интереса, али се у животу узимање интереса врши заобилазним путем и то најчешће помоћу залогне где се заложном повериоцу признаје да се може користити плодови-ма заложеног добра (рехн = подлог).

Писац излаже и карактеристике појединих уснова, а понекад подвлачи и разлике које постоје између схватања римског и француског права са једне стране и шеријатског права са друге стране. Овом приликом навешћемо неколико карактеристика које писац у овом свом делу наводи. Говорећи о брачном праву, он истиче да се мужу признаје власт у браку али да брак по прописима шеријата не утиче на пословну способност удате жене. Жена може својом имовином слободно располагати без дозволе свога мужа. По шеријатском наследном праву сви законски наследници спадају у нужне наследнике. Остарилац може располагати путем тестаментa само једном трећином своје заоставштине, али ту трећину не може заве-

штати у корист законских наследника. Не може се дакле наслеђивати истовремено по закону и по тестаменту.

Својина је и по шеријатском праву апсолутно право. Власник може слободно располагасти својим добрима. То иде дотле да се власнику признаје право да може посебно отуђивати објекте који се налазе на његовом земљишту (зграде и насади). Ту не важи дакле начело „superficies solo cedit”. Поред тога, власник може продати ваздушни прстор или део ваздушног простора изнад свога земљишта (хава). Тако је у пракси настала посебна врста уговора „хулу ал мифтах”, уговор о кључу. На основу тога уговора власник може продати, например, хаву, ваздушни простор, једне собе, магазе, стана.

Иако је својина апсолутно право, власник ипак не може употребљавати то своје право на штету другог. Дозвољено је вршење права али није злоупотреба права. Није дакле никоме дозвољено да врши своје право на начин да другоме штету причини. Није дозвољено штету чинити ни штету узвраћати штетом.

У облигационом праву интересантан је уговор „беј бил-вефа”. То је нарочити уговор о заснивању неке врсте хипотеке. Шеријатско право не познаје хипотеку у класичном смислу. Поверилац може да обезбеди своје потраживање на основу уговора којим дужник продаје своје непокретно добро позерисцу с тим што дужник на томе добру остаје као закупац. Дужник као закупац дужан је да повериоцу плаћа уговорену закупнину, а поверилац је дужан да дужнику врати добро када му овај дуг исплати. И на овај се начин заобилазним путем изигравају прописи о забрани узимања интереса.

У шеријатском кривичном праву не постоји систем кумулације казне. За једно кривично дело може се изрећи само једна казна. Од тога се начела отступило у многим државама, например, у Турској.

Судство је једноставно организовано. Постоје по правилу само кадијски судови. Ту суди судија појединац (кадија). Ту су судови по правилу надлежни за све спорове грађанске и кривичне. Кадија суди у првом и последњем степену. Против његове одлуке може се тражити обнова поступка и уложити жалба владару као врховном судији. Нема дакле степеновања судова ни колегијалних судова. Кадија додуше може сазвати савет (шур), али овај савет не одлучује него даје само мишљење које кадија не мора уважити.

Професор Мијо поставља и излаже проблеме врло јасно, оцртава рељефно поједине правне установе и поткрепљује своје закључке најпознатијим изворима. Из његова се излагања види да је не само одличан познавалац шеријатског права и правних обичаја, него и одличан познавалац класичног арапског језика. Ово његово дело је драгоцен прилог за упознавање шеријатског права, његова развоја и његових начела и установа.